

Inhoud

	Woord vooraf	9
	Over de auteurs	11
I	Inleiding	12
I.1	Geschiedenis	12
I.2	Wettelijke bepalingen	14
I.3	Het verstrekken van geneesmiddelen door verpleegkundigen	18
I.4	Medicatiefouten	21
I.5	Therapietrouw	24
I.6	Kostenbeheersing	27
I.7	Ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen	28
I.8	Informatiebronnen	31
2	Het geneesmiddel	34
2.1	Indeling	34
2.2	Nomenclatuur (naamgeving)	34
2.3	Toedieningsvormen	35
2.4	Dosisberekeningen	39
2.5	Het bewaren van geneesmiddelen	41
2.6	Farmacokinetiek	43
2.7	Farmacodynamiek	59
2.8	Bijwerkingen	63
2.9	Interacties en veranderingen in werking	65
3	Vegetatieve farmaca	68
3.1	Impulsvorming en impulsgeleiding	68
3.2	Vegetatieve farmaca	72

4	Analgetica en anestetica	83
4.1	Pijn	83
4.2	Analgetica	84
4.3	Antireumatica	96
4.4	Geneesmiddelen bij jicht	99
4.5	Anestetica	100
5	Psychofarmaca en middelen bij aandoeningen van het zenuwstelsel	III
5.1	Antidepressiva	III
5.2	Medicijnen bij manisch depressieve stoornissen	117
5.3	Antipsychotica	121
5.4	Anxiolytica	125
5.5	Anti-epileptica	129
5.6	Middelen bij migraine	132
5.7	Medicijnen bij neuropathische pijn	135
5.8	Middelen bij multiple sclerose	137
5.9	Middelen bij de ziekte van Parkinson	139
5.10	Middelen bij dementie	141
5.11	Middelen bij draaiduizeligheid	142
5.12	Middelen bij ADHD	143
6	Middelen bij afwijkingen aan het bloed	145
6.1	Middelen bij anemie	145
6.2	Lipideverlagende middelen	150
6.3	Antitrombotica en trombolytica	156
7	Middelen bij aandoeningen aan het hart en bij hypertensie	166
7.1	De fysiologie van het hart	166
7.2	Antiarrhythmica	169
7.3	Middelen bij angina pectoris en hartfalen	175
7.4	Bloeddruk	179
7.5	Antihypertensiva	184
7.6	Middelen bij hypotensie	192
7.7	Middelen bij perifere doorbloedingsstoornissen	193
8	Middelen bij aandoeningen aan de longen en luchtwegen	195
8.1	Inleiding	195
8.2	Middelen bij astma bronchiale	195

8.3	Behandeling van COPD	201
8.4	Mucolytica	202
8.5	Middelen bij hoest	202
8.6	Ademhalingsstimulantia	203
8.7	Middelen bij IRDS	203
9	Middelen bij aandoeningen aan het spijsverteringsstelsel	205
9.1	Middelen bij aandoeningen aan de maag	205
9.2	Laxantia	216
9.3	Middelen bij diarree	219
9.4	Middelen bij chronische darmontstekingen	220
9.5	Geneesmiddelen ter behandeling van galstenen	222
9.6	Pancreasenzymen	223
10	Diuretica en middelen bij aandoeningen aan de nieren en urinewegen	224
10.1	De productie van urine	224
10.2	Diuretica	226
10.3	Geneesmiddelen bij mictiestoornissen	230
10.4	Geneesmiddelen bij de behandeling van prostaatacarcinoom	232
10.5	Geneesmiddelen bij erectiestoornissen	234
11	Middelen bij aandoeningen aan de huid	235
11.1	De bouw van de huid	235
11.2	Middelen bij eczeem en dermatitis	236
11.3	Middelen bij acne vulgaris	239
11.4	Middelen bij psoriasis	241
12	Middelen bij aandoeningen aan oog, neus, keel en oor	244
12.1	Middelen bij glaucoom	244
12.2	Middelen bij ontstekingen en infecties aan het oog	249
12.3	Middelen bij maculadegeneratie	249
12.4	Middelen bij aandoeningen aan neus en keel	251
12.5	Middelen bij aandoeningen aan het oor en evenwichts- zintuig	252

13	Middelen bij stoornissen in de stofwisseling en hormonen	254
13.1	Hormonen van de hypothalamus en de hypofyse	254
13.2	Weeënremmers	258
13.3	Hypofysehormonen	259
13.4	Schildklierhormonen	261
13.5	Calciumregulerende middelen	263
13.6	Geslachtshormonen bij de vrouw	265
13.7	Geneesmiddelen bij diabetes mellitus	271
13.8	Bijnierschorshormonen	277
14	Middelen bij infecties en cytostatica	280
14.1	Inleiding	280
14.2	Antibacteriële middelen	280
14.3	Antimycotica	296
14.4	Antivirale middelen (virustatica)	297
14.5	Vaccins en immunoglobulinen	301
14.6	Antimalariamiddelen	305
14.7	Chemotherapie bij maligne aandoeningen	307
15	Geneesmiddelen tijdens zwangerschap, lactatie, bij kinderen en ouderen	320
15.1	Geneesmiddelen tijdens de zwangerschap	320
15.2	Geneesmiddelen tijdens de lactatieperiode	324
15.3	Geneesmiddelen bij kinderen	325
15.4	Farmacotherapie bij ouderen	326
	Literatuur	333
	Register	335

Woord vooraf

Verpleegkundigen dienen medicijnen toe en observeren de gevolgen van medicatie voor de patiënt. Het voorschrijven behoort tot het medisch domein, al mogen sinds februari 2011 ook verpleegkundig specialisten en physician assistants medicatie voorschrijven. Grondige kennis van de fysiologie en van algemene farmacologische principes, zoals farmacokinetiek, farmacodynamiek en bijwerkingen, en interacties van medicijnen is van groot belang om op de juiste manier om te gaan met geneesmiddelen.

Naast hoofdstukken over algemene farmacologie en hoofdstukken over de wettelijke bepalingen rond het toedienen van geneesmiddelen, worden in dit boek alle groepen geneesmiddelen beschreven. Elk hoofdstuk begint met uitleg over de fysiologische processen die een rol spelen bij aangrijpingspunt van de medicatie. Vervolgens komen de (contra-)indicaties, (bij)werkingen, interacties en toepassing van de geneesmiddelen uitgebreid aan bod. Er wordt een duidelijk verband gelegd met de praktijk door ook uitgebreid in te gaan op het verstrekken van geneesmiddelen, medicatiefouten en bewaken van de therapietrouw. Kortom, een boek om toe te passen in de dagelijkse praktijk. *Toegepaste geneesmiddelenkennis* is allereerst als studieboek bestemd voor verpleegkundigen (hbo), verpleegkundig specialisten en physician assistants, maar ook voor andere gezondheidsmedewerkers, zoals GGZ-agogen, aan wie de toediening van medicijnen is toevertrouwd. Daarnaast is het bij uitstek geschikt als naslagwerk voor verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten, en een aanrader voor afgestudeerden van (para)medische opleidingen om hun kennis van de fysiologie, farmacologie en -therapie te verrijken.

Dit boek vormt een onderdeel van de serie *Basiswerken Verpleging & Verzorging*. De verschillende delen zijn erop gericht de student (en de reeds afgestudeerde beroepsbeoefenaar) voldoende kennis op te laten doen om klinisch te kunnen redeneren. De opbouw van de serie ondersteunt het proces waarbij eigen observaties en interpretaties worden gekoppeld aan medische kennis.

Iedereen die opmerkingen of suggesties heeft ter verbetering van dit boek wordt van harte uitgenodigd om te reageren.

Michel Tervoort
Ijbelien Jüngen